

Jerzy Romanow, Andrzej Dwilewicz, Stanisław Florek, Krzysztof Rytka

Wrocław. Arsenał Wrocławski

Informator Archeologiczny : badania 13, 199-201

1979

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Kontynuowano prace prowadzone w latach poprzednich /1977 i 1978/. Wyeksplorowano trzy następne warstwy kulturowe /IX, X i XI/.

W północnej części wykopu odsłonięto ulicę o szerokości dochodzącej do 2,8 m biegnącą po linii E-W w kierunku portu. Ulica posiadała nawierzchnię z dranic ułożonych na konstrukcjach w postaci legarów umocnionych kołkami. Do ulicy od strony południowej przylegały domy zbudowane systemem międzysłupowym. Najbliżej przylegający dom miał długość 6 m, nie znamy natomiast jego szerokości, gdyż ściana zachodnia znajdowała się poza obrębem wykopu. Znalezione wewnątrz belki, kołki i dranice były pozostałościami po podłodze i ścianach przedziałowych dzielących dom na izby i być może korytarz. Z uwagi na niepełne uchwycenie domu nie da się dokładnie określić ilości i wielkości zb, niemniej jest to dotąd niespotykany w Wolinie podział domu. W jego obrębie oprócz najróżniejszych przedmiotów /ceramika, kości zwierzęce, wyroby z drewna, szkła, bursztynu, żelaza, rogu, kości i innych/ znaleziono kawałek drewnianka /patyk/ z napisami runicznymi, znakomicie zachowaną główką "smoka" pochodzenia skandynawskiego i fragmenty naczyń ze słońca. Interesujący zespół znalezisk z obszaru tego domu można wstępnie określić jako dom kupca, który jednocześnie pełnił funkcję magazynu o czym mogą świadczyć małych rozmiarów komórki. Kupiec ten z uwagi na położenie jego domostwa obok portu, a także znalezisk części łodzi związany był zapewne z handlem morskim. Charakter znalezisk może przemawiać również za skandynawskim pochodzeniem kupca tym bardziej, że główka "smoka" zdaje się być ozdobnym zakończeniem mebla /zydła, kufierka itp./.

Od strony wschodniej /rzeki/ uchwycono zaledwie wąski pas solidnych konstrukcji ulicy /legary, jarzma/ biegnącej na osi północ-południe. Jej usytuowanie w stosunku do koryta rzeki, jak i poziomemu zalegania /30-50 cm powyżej dawnego lustra wody/ pozwala łączyć te elementy konstrukcyjne z nabrzeżem, być może pomostem.

Na dalszych odcinkach wykopu były rozlokowane następne domy oraz węższa ulica /około 180 cm szerokości/ na osi E-W.

We wszystkich warstwach znaleziono wiele materiału ruchomego w największej masie pochodzenia miejscowego, a także wspomniane importy z północy, jak i z południa /np. ceramika grafitowa/ świadczące o rozległych kontaktach wczesnośredniowiecznego Wolina.

Odsłonięte w 1979 r. warstwy wstępnie datować można na drugą połowę X w. do przełomu X/XI w.

Badania będą kontynuowane.

WROCLAW
Arsenał Wrocławski

PP Pracownie Konserwacji
Zabytków
Pracownia Archeologiczno-
Konserwatorska
Oddział we Wrocławiu

Badania prowadzili dr Jerzy Romanow i mgr Andrzej Dwilewicz, Stanisław Florek, Krzysztof Rytko. Finansował WKZ we Wrocławiu. Pierwszy sezon badań. Relikty budowli - zamku /? / z przełomu XIII/XIV w. /.

Badania wykopaliskowe w południowym skrzydle Arsenału Wrocławskiego prowadzone były w związku z zamiarem obniżenia w nim dotychczasowego poziomu użytkowego dla założenia piwnic.

Celem badań było przede wszystkim rozpoznanie układu stratygraficznego nawarstwień zalegających w strefie prac ziemnych i ustalenie ich relacji do budowli, wykonanie wyczerpującej inwentaryzacji fundamentów obiektu oraz uzyskanie w miarę możliwości ściślejszych danych do datowania badanej części budowli.

W wyniku prac prowadzonych metodą wykopów szerokoprzestrzennych oraz wierceń sondażowych ustalono przebieg gotyckiego, ceglanego muru, nieznanego w dotychczasowej inwentaryzacji Arsenału, zlokalizowanego pod zewnętrznymi ścianami - południową i wschodnią południowego skrzydła. Mur ten, jak wykazały obserwacje, nie mógł być zaprojektowany jako fundament Arsenału lecz stanowi relikw niezrealizowanej i bliżej niezidentyfikowanej budowli. Przemawiają za tym następujące fakty:

1. ceglany mur stwierdzony został jedynie pod przebiegiem zewnętrznych ścian - południowej i wschodniej południowego skrzydła Arsenału. Posiada szerokość, wahającą się w granicach od 2,25 m do 2,95 m, mało uzasadnioną jako ewentualny fundament dla 1,5 metrowej grubości ściany Arsenału;
2. nie stwierdzono analogicznego muru pod ścianą północną skrzydła południowego;
3. południowy odcinek ceglanego muru gotyckiego wybiega poza obręb wschodniej ściany Arsenału na wschód w kierunku ul. Nowy Świat.
4. lico wewnętrzne południowego odcinka ceglanego muru gotyckiego niezrealizowanej budowli wybiega na zachód, poza dostawiony w tym miejscu od niego pod kątem prostym odcinek muru miejskiego II obwodu.

Jak z powyższego wynika, mamy tutaj do czynienia z fragmentem rozległej w założeniu budowli, niewątpliwie chronologicznie starszej zarówno od posadowionych na niej częściowo murów Arsenału, jak też murów miejskich II obwodu obronnego.

Biorąc pod uwagę lokalizację odkrytego fragmentu budowli położonej nad brzegiem Odry, w widłach jej starorzecza - obecnie fosa miejska - tuż poza obrębem I pasa muru miejskiego, jak też znaczne jej rozmiary i wyjątkowo masywne mury należy przypuszczać, że z całą pewnością mamy w tym przypadku do czynienia z samodzielną budowlą typu zamku. Przypuszczenie to zdaje się również potwierdzać dawne określenie miejsca, na którym stał Arsenau.

Obszar ten był prawdopodobnie pierwotną własnością książęcą. Należy

sądzić to na podstawie pierwotnej nazwy tego terenu przyjętej później za nazwę ulicy "Burgwalle". Nazwa "Burgwalle" pojawia się w materiałach pisanych po raz pierwszy w 1395 r. - "borgwale".

Przybliżoną chronologię odkrytego obiektu ustaloną w wyniku badań, wyznaczają: "terminus ante quem" jamia nr 1, zasypana materiałem pochodzącym z wykopu fundamentowego, odkrytego obiektu zawierająca naczynie datowane najwcześniej na schyłek XIII wieku oraz "terminus post quem" mur miejski II obwodu obronnego, dobijający do obiektu. Budowa muru miejskiego II obwodu przypada na lata 1328-1347.

W chwili obecnej wiadomo zatem, że odkrytą budowlę należy umiejscawiać w przedziale chronologicznym między trzecim ćwierćwieczem XIII wieku, a przed połową XIV wieku.

Budowla nie została w całości zrealizowana, wyznaczono jedynie jej mury zewnętrzne.

WYBRZEŻE
woj. przemyskie
Stanowisko 1

Uniwersytet Jagielloński
Instytut Archeologii
w Krakowie

Badania prowadził dr Michał Parczewski. Finansował UJ oraz Muzeum Okręgowe w Przemysłu. Trzeci sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne /IX/X - poł. XI w. /.

Wykopy zlokalizowano w części południowo-wschodniej plateau wódziska "Grodzisko", przy krawędzi zbocza, wzdłuż której przebiegały niegdyś obwarowania grodu. Odstonięto dalsze odcinki wału. Był to nasyp ziemny o zachowanej szerokości około 180-240 cm i wysokości do 70 cm. Przykrywał on kilkucentymetrową warstewkę ziemi z resztkami spalenizny /ślad pożaru lasu? /. Nasypowi od strony wnętrza grodu towarzyszy zagłębienie terenowe o charakterze płytkiego rowu z płaskim dnem. Prawdopodobnie stąd pobierano ziemię, z której wykonywane były umocnienia. W zagłębieniu zlokalizowano budowle mieszkalne.

Odstonięto pozostałości kolejnej chaty mieszkalnej /obiekt 7/. Zarzys jamy uchwycono na głębokości 160 cm. Był to prawie kwadratowy obiekt, o wymiarach około 390 x 370 cm, z korytarzem prowadzącym do wnętrza domostwa od strony ściany północno-wschodniej. Wypełniisko jamy sięgało do głębokości 270 cm. Ściany boczne były pionowe, dno tworzyło równą płaszczyznę pokrytą warstewką gliny o charakterze klepiska. W narożnikach i w centrum każdej ścian, znajdowały się doły postępowe. Na głębokości 220-270 cm w narożniku zachodnim odstonięto destrukcję pieca kamiennego o kształcie podkowiastym. Palenisko /55 x 40 cm/ umieszczone zostało na poziomie dna domostwa. Dwa kamienie wtórnie użyte do budowy pieca - to fragmenty żarna. Z zasypiska obiektu 7 pochodzi około 160 ułamków naczyń, które można datować od przełomu IX/X w. do około połowy XI w.